

Jaargang 59, no. 9 - september 1982
Heemschut verschijnt 10x per jaar

Tijdschrift van de Bond Heemschut
opgericht in 1911
Beschermvrouw:
H.M. Koningin Beatrix

Uit de inhoud:

- Monumentenbeleid in Friesland
- Wevershuisje ten dode opgeschreven?
- Problemen bij kerkrestauraties
- Landschapszorg in Limburg
- Jaarverslagen van bevriende organisaties

Foto omslag:

De 163 jaar oude molen 'Hermien' aan de Twenteroute, tussen Doetinchem en Lichtenvoorde, heeft weer nieuwe wieken.

Foto: Henk Westerveld, Aalten.

Redactie:

J. Th. Balk, eindredacteur
Drs. J. H. Bierenbroodspot-Rudolph
J. Roelfs Sr.

Redactiesecretaris:

P. A. Hengeveld-Brand

Vaste medewerkers:

A. J. Bartelds-Boshuizen,
Ter Apel (Noord Nederland)
D. van der Meulen, Assen
(Oost Nederland)

R. Lureman, Doetinchem
(Oost Nederland)

Drs. W. J. Pantus, Nijmegen
(Zuid Nederland)

G. Le Belle, Schoorl

(Noord West Nederland)

J. E. van der Wielen, 's-Gravenhage
(Zuid West Nederland)

Correspondentie voor de redactie aan:

Secretariaat Bond Heemschut,
Nieuwezijds Kolk 28,
1012 PV Amsterdam
tel. 020 - 22 52 92

of 020 - 23 09 94 (ledenadministratie)
postgiro 124326

Correspondentie voor advertenties:

Bosch & Keuning nv
Postbus 1, 3740 AA Baarn
tel. 02154 - 1 82 41
gironummer 4988

Vormgeving & Druk

Bosch & Keuning nv, Baarn

De provincie en de decentralisatie van de monumentenzorg

In dit nummer treft u de laatste bijdrage aan – die van Friesland – in onze serie: Monumentenzorg in..., waarin alle provincies aan het woord kwamen.

De aanleiding om de visie ten aanzien van de zorg voor monumenten zoals die bij de verschillende provincies ontwikkeld wordt wat meer onder de algemene aandacht te brengen, is het steeds meer nadruk krijsende beleidsvoornemen om ook deze overheidstaak te decentraliseren. Aansluitend op deze serie, zullen wij de komende tijd ook het monumentenbeleid in verschillende gemeenten nader belichten.

Begin dit jaar heeft de bewindsman als voorlopig standpunt naar buiten gebracht, dat bij een gedecentraliseerde monumentenzorg het zwaartepunt meer bij de gemeenten dan bij de provincies zou dienen te liggen.

Verschuiven van de betrokken groeperingen echter – waaronder onze Bond zoals onze trouwe lezers zullen weten –, en met hen een aantal provincies, achten juist een spilpositie van de provincies meer voor de hand te liggen. Juist, omdat op provinciaal niveau het monumentenbeleid kan worden gekoppeld aan dat van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Ten slotte maken de provincies streekplannen en worden ook de gemeentelijke bestemmingsplannen op dit niveau beoordeeld. Zo zijn de provincies sterk betrokken bij het beleid ten aanzien van beschermde stads- en dorpsgezichten.

In de visie om bij decentralisatie het accent bij de provincies te leggen, krijgen overigens de grote monumentengemeenten – met hun bijna overal reeds opgezette en veelal uitstekingende eigen monumentendiensten – een grote mate van zelfstandigheid.

De oogst aan reacties van provinciewege, zoals u die in de afgelopen anderhalf jaar in ons blad aantroft, brengt ons tot de volgende conclusies:

– Zowel wat betreft het stadium van de ontwikkeling van de provinciale monumentenzorg als wat betreft de concrete aanpak daarvan, bestaan er tussen de provincies grote verschillen.

– De afgelopen jaren is in alle provincies – in ieder geval in het denken over monumentenzorg – een ontwikkeling te bespeuren van het passief volgen van het rijksbeleid naar een actief eigen beleid. Het Monumentenjaar 1975 heeft hierbij duidelijk een impuls bete-

kend. In alle provincies rekent men op een uitbreiding van de eigen taak op monumentengebied en beoordeelt die ontwikkeling positief.

– Ten aanzien van het zelf inventariseren van nog niet beschermde monumenten zien de meeste provincies voor zich een taak weggelegd, vooral ten aanzien van de jongere bouwkunst (die van na 1850). Verschillende provincies hebben hiertoe al een provinciale monumentenverordening in het leven geroepen.

Uit het probleem welke criteria gehanteerd dienen te worden bij plaatsing op definitieve monumentenlijsten en hoe in dit verband de gemeenten dienen te worden ingeschakeld is nog geen enkele provincie. Overleg in I.P.O.-verband (interprovinciaal overleg) acht men daartoe van groot nut.

– Ook ten aanzien van het restaureren van monumenten achten de meeste provincies een meer zelfstandig beleid gewenst. Het systeem van koppelsubsidies (Gemeente en Provincie volgen met hun subsidie het Rijk), maakt dit thans onmogelijk. Een eigen zelfstandig te beheren budget is hiervoor natuurlijk voorwaarde.

Waar de provincies ook grote behoefte aan blijken te hebben is een goede meerjarenplanning ten aanzien van de restauraties. Zij verwachten dit beter zelf te kunnen opzetten dan in samenwerking met het Rijk.

– In alle provincies wil men bij het beheer van de monumenten het accent verleggen van (dure) restauraties naar regelmatig onderhoud. Het werk van de Stichting Monumentenwacht, die ook provinciaal georganiseerd is, wordt in alle provincies hierbij onmisbaar geacht; in verschillende provincies zijn inmiddels twee monumentenwachteams actief.

– In bijna alle provincies bestaan plannen om meer en betere voorlichting en educatie over monumentenzorg op te zetten.

Tot slot dient nogmaals benadrukt te worden, dat er, ondanks de vele overeenkomsten, grote verschillen bestaan tussen de monumentenzorg in de verschillende provincies, vooral in de praktijk. De problematiek waarvoor een provincie als Drenthe – 460 beschermde monumenten die merendeels boerderijen zijn – zich geplaatst ziet is vanzelfsprekend een andere dan die in het zeer monumentrijke Noord-Holland, dat met zijn grote steden-problematiek ook nog hele andere problemen moet oplossen.

j.b.-r.